

50 jaar milieubeleid in Nederland

Door Frans Vollenbroek

Graag feliciteer ik het Directoraat Generaal Milieubeheer (DGM) met zijn 50^e verjaardag. Er valt echter weinig te vieren. Nederland bungelt onderaan de Europese lijstjes als het gaat om de opwekking van duurzame energie. Nederland heeft de hoogste ammoniakuitstoot van de EU. De biodiversiteit in Nederland neemt nog steeds af. Ook draagt de import van veevoer en biomassa sterk bij aan ontbossing in andere delen van de wereld.

U zult zich misschien afvragen: wat kan DGM daar nu aan doen? DGM gaat niet over landbouw, niet over klimaat, niet over natuur en ook niet over internationale handel. Deze beleidsterreinen zijn in het kader van wat ‘externe integratie’ werd genoemd, ondergebracht bij andere ministeries.

Dit is nu juist het probleem: duurzame ontwikkeling is de optelsom van wat alle ministeries samen doen (of nalaten). Maar er moet wel iemand zijn die het geheel bewaakt. Vroeger had DGM die taak.

Ik begon mijn loopbaan bij Philips, waar ik werkte aan het steeds kleiner maken van de afmetingen op silicium chips. Het was een technologische revolutie. Maar toen ik rond 1990 kleine kinderen had, gooide ik het roer om. Ik ging bij VROM/DGM werken omdat ik mij zorgen maakte over de wereld waarin mijn kinderen opgroeiden.

Het was een periode waarin milieubeleid een steeds belangrijker beleidsterrein werd, mede dankzij de VVD ministers Winsemius en Nijpels. Het is daarom wrang om te constateren dat twintig jaar later het milieubeleid onder leiding van VVD premier Rutte bijna volledig is afgebroken.

Het ministerie waar DGM tegenwoordig deel van uitmaakt werkt aan ‘economische groei en een veilige infrastructuur, in balans met een gezonde leefomgeving’, aldus de website van IenW. Dat deze balans ver te zoeken is, wordt steeds duidelijker. Zo hekelde oud minister Winsemius in [TROUW van 10 oktober 2018](#) het zogenoemde ‘groenste kabinet ooit’ (Rutte III). Winsemius noemde met name de tekortschietende klimaataanpak, het voortbestaan van de eenzijdige landbouw en de slechte luchtkwaliteit in steden. Hierdoor is Nederland in de EU op grote achterstand geraakt.

In 2019 ontstond de stikstofcrisis als gevolg van een uitspraak van de Raad Van State die het Programma Aanpak Stikstof (PAS) naar de prullenbak verwees. Het advies van Remkes was duidelijk: “Niet alles kan”.

Maar de regering maakte geen aanstalten er iets aan te doen, behalve dat auto’s nog maar 100 km per uur mochten rijden. Ik heb daarom samen met mijn broer Johan, die de PAS onderuit wist te halen, een brief aan de koning geschreven die werd gepubliceerd in [TROUW op 13](#)

[januari 2021](#). Eén van onze conclusies was dat besluitvorming op alle beleidsterreinen moet passen binnen ecologische randvoorwaarden, zoals de SER al in 1989 heeft geschreven.

In [TROUW van 11 september 2021](#) hebben Klaas van Egmond en Herman Wijffels nogmaals de vinger op de zere plek gelegd: de bescherming van milieu en natuur en het tegengaan van klimaatverandering op overheidsniveau is niet goed georganiseerd. Sterker nog: de voor 1989 opgebouwde kennis en organisatie voor milieu en leefomgeving is vooral in de afgelopen decennia doelbewust afgebroken. Het beleid werd vooral juridisch ingevuld met intentieverklaringen, inspanningsverplichtingen, tandeloze convenanten en gedoogbeleid. Om de hindermacht nog verder te beperken werd het ministerie VROM opgeheven.

Klimaat-, milieu-, natuur- en duurzaamheidsbeleid zullen samengebracht moeten worden in een ministerie voor ecologische zaken. Daaronder zouden dan vallen klimaat, milieu, natuur, ruimtelijke ordening en duurzaamheid.

Tot nu toe heeft de minister van Financiën altijd het laatste woord als beheerder van de financiële schaarste. Nu de ecologische schaarste dwingender is geworden dan de financiële schaarste, zal de minister van Ecologische Zaken het laatste woord moeten hebben, aldus Van Egmond en Wijffels in hun artikel.

Ik ben inmiddels met pensioen en grootvader van twee kleinkinderen. Om toch nog iets voor hen te kunnen doen heb ik mij aangesloten bij de Grootouders voor het Klimaat. ‘Draag het land in goede staat over aan onze kleinkinderen’ is ons devies. Daarvoor moet het milieubeleid gedepolitiseerd worden. Wij willen immers allemaal een leefbare wereld voor onze kinderen, of je nu links of rechts in het politieke spectrum zit.

De VVD kan hier, net als 30 jaar geleden, het voortouw nemen. Demissionair premier Rutte zei onlangs dat hij ‘olympisch kampioen klimaataanpak wil worden en van Nederland de modernste en duurzaamste economie ter wereld wil maken’. Dat doet onze hoop herleven.

Ik spreek daarom de wens uit dat DGM als een feniks uit de as mag herrijzen en dat het een centrale plaats mag krijgen in het nieuw te vormen ministerie van Ecologische Zaken.

Een stukje geschiedenis: 50 jaar DGM

Op 6 juli 1971 werd het ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne (VoMil) opgericht, waarvan het Directoraat-Generaal Milieuhygiëne (DGM) onderdeel was. In 1982 werd DGM bij het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) gevoegd. De naam ‘Milieuhygiëne’ werd daarbij vervangen door ‘Milieubeheer’. VROM kreeg stevig de wind in de zeilen door het Brundtland rapport over duurzame ontwikkeling dat in 1987 uitkwam. Dit rapport was aanleiding voor de SER om in 1989 een advies te schrijven, waarin ze stelde dat ‘de besluitvorming op alle beleidsterreinen moet passen binnen de ecologische randvoorwaarden’. VROM moet dit proces bewaken, aldus de SER. De raad benadrukt dat ‘het handhaven van het evenwicht in het ecologische systeem van een hogere orde is en uitgaat boven de vijf doelstellingen van sociaaleconomisch beleid’. In 2010 werd VROM opgeheven en werd DGM onderdeel van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Zie ook <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/wp-content/uploads/Tijdschrift-Milieu-2021-4-Opkomst-en-neergang-Nederlands-milieubeleid-16-18.pdf>